

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТА В ГАЛУЗІ ПРАВА В УМОВАХ ГОСПОДАРСЬКО- ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Дем'янчук Юрій Вікторович,

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри приватного та публічного права
Інституту права та сучасних технологій
Київського національного університету технологій та дизайну

Медведєв Денис Вадимович,

здобувач 4 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 Право
Київського національного університету технологій та дизайну

Михайлова Олександра Вікторівна,

здобувачка 3 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 073 Менеджмент
Київського національного університету технологій та дизайну

Міхєєва Марина Іванівна,

здобувачка 3 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 073 Менеджмент
Київського національного університету технологій та дизайну

Нікуліна Аліса Віталіївна,

здобувачка 3 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 073 Менеджмент (Туристичний бізнес)
Київського національного університету технологій та дизайну

Вступ. Конституція України, як Основний закон, гарантує кожному судовий захист його прав у межах конституційного, цивільного, господарського, адміністративного та кримінального судочинства України. Одним із найважливіших елементів всебічного розгляду справи та винесенні справедливого рішення є виключно висновок експерта.

Виклад основного матеріалу. Для норм національного законодавства України поняття експерт у галузі права є новелою, але експерт у галузі права вже тривалий час існує в міжнародному праві. Найбільш знаним прикладом є так звані „amicus curiae”, що буквально перекладається „друг суду”. Це особа (до

того ж, не тільки фізична), яка не є процесуальною стороною по справі, посідає виключними правничими або спеціальними знаннями з поважної теми, що має місце в конкретній справі, і водночас бере участь в її розгляді з метою сприяння винесенню справедливого судового рішення [3].

Господарсько-процесуальний кодекс України визначає декілька статей в яких розкривається поняття, механізм залучення висновків експерта в галузі права до матеріалів справи, права та обов'язки експерта, а також зміст висновку експерта. Даним питанням присвячені статті 70, 108 і 109 ГПК України. Стаття 70 Господарсько-процесуального кодексу України декларує нам визначення експерта з питань права, та передбачає, що це особа, яка має науковий ступінь та є визнаним фахівцем у галузі права. Рішення про допуск до участі в справі експерта з питань права та долучення його висновку до матеріалів справи ухвалюється судом.

Цікавим є те, що законодавець чітко не визначив у нормах Господарсько-процесуального кодексу України науковий ступінь має мати експерт у галузі права. Також законодавець використовує формулювання, що експертом у галузі права може бути особа яка є „визнаним фахівцем у галузі права”, проте, на нашу думку, ця норма є відносною та дає можливість до спекулювання процесуальними правами сторін під час розгляду справи в межах господарського судочинства, тому було б доцільно, як би парламентарі розробили механізм за допомогою якого суд міг чітко з'ясувати визначеність фахівця в галузі права.

Відповідно до статті 108 Господарсько-процесуального кодексу України учасники справи мають право подати до суду висновки експерта у галузі права щодо:

- 1) застосування аналогії закону, аналогії права;
- 2) змісту норм іноземного права згідно з їх офіційним або загальноприйнятим тлумаченням, практикою застосування, доктриною у відповідній іноземній державі.

Поняття „аналогія права” та „аналогія закону” розкриваються у нормах процесуального законодавства. Відповідно до статті 11 Господарсько-процесуального кодексу України якщо спірні відносини не врегульовані законом і відсутній звичай ділового обороту, який може бути до них застосований, суд застосовує закон, що регулює подібні відносини (аналогія закону), а за відсутності такого – виходить із загальних засад і змісту законодавства (аналогія права). Встановлення змісту норм іноземного права відбувається в контексті ст. 8 Закону України „Про міжнародне приватне право” [4]. Отже, законодавець навів вичерпний перелік справ при яких учасники справи мають право подати до суду висновки експерта у галузі, та не можуть виходити за межі статті 108 Господарсько-процесуального кодексу України [1].

Докази є одним із найважливіших елементів задля справедливого вирішення спору. Норми статті 109 Господарсько-процесуального кодексу України декларують нам, що висновки експерта у галузі права не є доказом, має допоміжний (консультативний) характер і не є обов'язковим для суду. Суд може посилатися в рішенні на висновки експерта у галузі права як на джерело

відомостей, які в ньому містяться, та має зробити самостійні висновки щодо відповідних питань. Проте, дана норма міститься в Розділі 7 Глави 5 „Докази та доказування” [1], хоча висновок експерта у галузі права як ми вже з’ясували не є доказом. Ми вважаємо, що розміщення норми в даній Главі позбавлено внутрішньої закономірності.

Висновок. Таким чином, за результатами аналізу норм чинного законодавства України, на основі вищевказаного можна дійти висновку, що введення до норм Господарсько-процесуального кодексу України нового учасника судового процесу є безумовно важливим напрямом для реформування судової системи й об’єктивного вирішення спору. Проте, норми національного законодавства України не врегульовують деякі питання щодо експерта в галузі права. Наприклад, Кодекс не визначає можливості суміщення діяльності експерта в галузі права з іншими видами діяльності. Також, на нашу думку, є нелогічним те, що експерт у галузі права залучається учасником справи. Більш доцільно було б залучати зазначеного учасника судового процесу безпосередньо судом задля унеможливлення маніпуляцій зі сторони учасників справи та приведення у відповідність до норм Господарського кодексу України [2] та Господарсько-процесуального кодексу України [1].

Список літератури:

1. Господарсько-процесуальний кодекс України: Закон України від 06.11.1991 № 1798-ХІІ. Дата оновлення: 06.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 20.11.2022).
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-ІV. Дата оновлення: 19.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 20.11.2022).
3. Дем’янчук Ю. В., Суббот А. І., Годяк А. І. Науково-практичний коментар до Глави 12 Кодексу України про адміністративні правопорушення (Адміністративні правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, у галузі фінансів і підприємницькій діяльності). Київ: Юрінком Інтер, 2020. 792 с.
4. Demianchuk Yu., Savchenko L., Subbot A. Influence of corruption on the economic development of Ukraine in terms of reformation: a retrospective analysis. *Baltic Journal of Economic Studies*. Riga: Publishing House „Baltija Publishing”, 2018. Vol. 4, № 3 June. P. 276–282.